

Het einde van de proloog: een eerste grote rapportage van het CAI project

Op één maart stelde minister Van Grembergen in Middelburg (Oost-Vlaanderen) de eerste resultaten van het CAI project voor. Ondanks hier en daar een aantal obstakels op de weg is de groei van de CAI immers, inhoudelijk en vormelijk, totnogtoe vlot verlopen. Na drie jaar was het dan ook inderdaad tijd om een eerste balans op te maken. In functie hiervan werd de laatste maanden in een sterk versneld tempo gewerkt: de databank zoals hij nu bestaat werd onderworpen aan een grote vormelijke controle en grote lacunes in het databestand werden weggewerkt. Deze redactie van de gegevens zal in de loop van 2004 verder gezet worden.

De bedoeling van deze oefening was om in het begin van dit jaar een uitgebreide stand van zaken van het project op te maken, op basis waarvan nieuwe prioriteiten kunnen herkend worden. Deze stand van zaken en perspectieven naar de toekomst zullen gepubliceerd worden in een reeks rapporten betreffende de CAI, waarvan het eerste volume verschenen is op één maart binnen de reeks IAP-rapporten.

Een drietal grote thema's waarin het CAI- project actief is zullen daarbij aan bod komen: Het eerste volume is vooral gewijd aan de inventaris zelf, met de technische opbouw van de databank en de invulling van de inventaris over gans Vlaanderen en per provincie. Om deze reden wordt in deze nieuwsbrief geen provinciaal overzicht gegeven.

Een tweede, later te verschijnen rapportage, zal een overzicht bieden van de 'thematische projecten', waarvan de meeste gericht zijn op de evaluatie van archeologische vindplaatsen in functie van het beschermingsbeleid (zie ook deze nieuwsbrief: 'nieuwe projecten').

Een derde rapport zal de relatie CAI- beleid belichten. Naast het aspect ruimtelijke ordening is een beleidsaspect dat aan bod zal komen de opbouw van een zogenaamde 'kennisbalans' van de archeologische wetenschap op basis van de CAI. Hierbij zullen een aantal thematische aspecten onder de loep worden genomen, getoetst aan de informatie in de CAI.

Het belang van deze rapportage is naast het beschrijven van wat al gedaan is vooral het inschatten van wat nog gedaan moet worden, en hoeveel tijd dit zal kosten.

Een aantal nieuwe projecten werden ondertussen uitgevoerd met als doel dergelijke lacunes weg te werken. Op het niveau van de databank werd een project uitgevoerd voor de opbouw van een archeologische thesaurus, die als basis zal dienen voor

de correcte en uniforme verdere invulling van het gegevensbestand.

Verder werd gewerkt aan het dichteren van enkele grote gaten in de CAI: de verwerking van de uitgebreide archieven van de stadsarcheologische dienst van Gent en het bestand van het Provinciaal Archeologisch Museum van Velzeke. Op het vlak van de toepassingen in de Ruimtelijke Ordening werd een archeologische advieskaart voor de stad Antwerpen aangemaakt. Twee andere nieuwe projecten brachten wat meer licht in de duisternis enerzijds wat betreft een methodiek voor de archeologische kartering in alluviale gebieden, anderzijds wat betreft de invloed van erosie in de leemgebieden op archeologische sites. Dit laatste werd in een eerste fase toegespitst op Midden- Neolithische vindplaatsen.

Een ander nieuw project tenslotte is zuiver publieksgericht. Aangezien de CAI zelf slechts beperkt raadpleegbaar is, enkel voor de partners in het project, wordt een publieksversie van de inventaris aangemaakt.

Deze nieuwe projecten worden verderop in deze nieuwsbrief beschreven.

Meer info is zoals steeds te vinden op:

www.monument.vlaanderen.be

IAP-Rapporten 14 ISSN 1372-0007

Centrale Archeologische Inventaris: CAI-I: De opbouw van een archeologisch beleidsinstrument, IAP-Rapporten 14, pp. 134, in kleur.

prijs: 12 EURO (+ verzendingskosten)

BESTELLEN:

storten op rekeningnummer 091-2226016-89 met vermelding van titel en jaargang (tenzij anders vermeld zijn de aangegeven prijzen exclusief portkosten)

stuur uw naam & adres naar ingrid.intven@lin.vlaanderen.be of

anne.seys@lin.vlaanderen.be

of naar het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium

Phoenixgebouw
Koning Albert II-laan 19 bus 5 - 1210

Brussel

meer informatie:

tel: 02/553 16 63 (Ingrid In 't Ven)

02/553 16 56 (Anne Seys)

fax: 02/553 16 55

BESCHRIJVING PROJECTEN

- *Het project 'Thesaurus Archeologisch Erfgoed'*

Dit project, dat werd beschreven in nieuwsbrief drie, is gestart begin mei. In de eerste fase zullen de internationale thesauri en de reeds bestaande woordenlijsten van de CAI uitgeplozen worden. Doelstelling van deze eerste fase is tot een basisstructuur te komen voor de velden 'datering' en 'interpretatie'. Deze eerste fase werd afgewerkt in november 2003. Een verslag zal verschijnen in Rapportage Centrale Archeologische Inventaris II.

Contact: *Katrien Slechten, IAP*

- *Archeologisch Vlaanderen digitaal en ontsloten: het 'publieksluik CAI'*

De CAI vult zich met archeologische gegevens van een groot areaal aan bronnen, niet in het minste vondstmeldingen van particulieren en amateurarcheologen. Het is dan ook normaal dat dit publiek hier iets voor terugkrijgt. Daarenboven biedt de CAI ook een uitgelezen instrument om op basis ervan een 'archeogeshiedenis' van Vlaanderen aan te bieden. Daarom is de cel CAI van het IAP dan ook sinds eind 2002 bezig met het aanmaken van een website, waarin naast algemene verspreidingskaarten ook teksten en foto's per periode worden aangeboden. Per periode komen bovendien een aantal onderzochte sites eveneens met beeld en woord aan bod. De doelstelling hiervan is om een ontsluitingsinstrument te creëren voor het Vlaamse ondergrondse erfgoed, dat tegelijk educatief en aantrekkelijk is. Een eerste demoversie, met een beperkt aantal teksten (en zeer voorlopige verspreidingskaarten) is te vinden op:

http://cai.erfgoed.net/cai_publick

Een eerste 'echte' versie werd 1 maart 2004 op het net gezet. Aan deze site dienen echter nog heel wat aanvullingen te worden gemaakt.

- *Inventarisatie archief Provinciaal Archeologisch Museum Velzeke*

Het archief van het 'PAMZOV' is voor Zuid-Oost Vlaanderen, dankzij o.a. de vele veldprospecties van zijn medewerkers, een rijke bron aan archeologische informatie. Uiteraard is deze info onmisbaar voor de CAI. Daarom is half mei dan ook een project hieromtrent gestart. Het project werd beëindigd in januari 2004, waarbij naast deze basisinventaris ook gestart werd met de opmaak van een Ruimtelijke Uitvoeringsplan voor de site Velzeke.

- *Inventarisatie historische stadskern Gent*

Gent, naast Antwerpen en Brugge, is uiteraard één van de Vlaamse steden met een rijk cultuurhistorisch en archeologisch patrimonium, dat bovendien vrij goed gedocumenteerd is. De kartering

van deze waarden is zoals voor elke stad door de veelheid een complex gegeven, en moeilijk te vertalen naar concrete beleidsadviezen. Daarom is begin mei 2003 een CAI project gestart voor de kartering van de gekende archeologische gegevens en waarnemingen binnen de oude stadsmuren. Het project werd beëindigd in januari 2004. De stad Gent voerde dit uit in samenwerking met het IAP. Naast de inventarisatie werd tevens een methodiek betreffende het archeologische planningsbeleid in historische steden uitgedacht. Deze zal moeten dienen als basis voor de andere steden in Vlaanderen.

- *Kartering alluviale gebieden Bovenschelde*

Alluviale gebieden blijven dikwijls ongekende gebieden, op archeologisch gebied dan. De rivieren hebben immers dikke pakketten op hun oevers afgezet die de archeologische resten begraven hebben tot soms enkele meters diep. Hierdoor wordt de detectie ervan uiteraard sterk bemoeilijkt, waarbij traditionele methoden zoals veldkartering of het verwijderen van de teelaarde door proefsleuven niet toepasbaar of haalbaar zijn. Het is echter in deze zones dat zich, juist door de beschermende werking van het 'alluvium' dikwijls een zeer goed bewaard en rijk patrimonium aanwezig is. Door de permanent vochtige omstandigheden is bovendien organisch materiaal, dat in andere bodemkundige omstandigheden meestal verdwenen is, hier dikwijls juist heel goed bewaard. In een samenwerking tussen de Rijksuniversiteit Gent en het IAP wordt in het kader van de CAI dan ook een methodologisch project uitgevoerd omtrent de kartering van dergelijke gebieden via boringen. Beoogd wordt via deze boringen het oude landschap in de mate van het mogelijke te reconstrueren, en archeologische vindplaatsen op te sporen. Het testgebied, gelegen aan de Bovenschelde, zal later vernietigd worden door grondstofontginning, wat toelaat de gegevens van de kartering op dat moment te toetsen aan de (archeologische) werkelijkheid.

- *Evaluatie bewaringstoestand van (Midden-)Neolithische sites*

Het Midden-Neolithicum in Vlaanderen is voornamelijk gekend dankzij een groot aantal concentraties van voornamelijk vuurstenen artefacten aan de oppervlakte. Daarnaast is echter vrij weinig bijkomende informatie gekend. Slechts een beperkt aantal sites werd in het verleden aan een archeologisch bodemonderzoek onderworpen en leverden vaak niet meer op dan enkele kuilen of een geïsoleerd paalgat met wat scherven. Niettegenstaande dat deze lacune tenminste gedeeltelijk te wijten is aan de aard van de bewoning, wordt bodemverlies door erosie vaak aangehaald als dé verklarende factor. Het doel van dit CAI-project is om te bepalen in hoeverre de bodemerosie inderdaad verantwoordelijk kan worden geacht voor het

ontbreken van archeologische sporen. In een eerste, methodologische fase, zal van een beperkt aantal sites werk gemaakt worden van een kartering van de bodembewaring; deze zal worden gekoppeld aan de reeds beschikbare gegevens van deze sites, met inbegrip van spreiding van de oppervlaktevondsten en reeds uitgevoerde opgravingen. Bovendien zal worden nagegaan in hoeverre ook huidige erosie een bedreiging vormt voor de bewaring van deze sites. Vanzelfsprekend is een dergelijke evaluatie van belang met het oog op een eventuele bescherming van de sites en voor het formuleren van specifieke beschermingsvoorschriften.

- *De Antwerpse advieskaart*

Begin november 2002 werd in de stad Antwerpen begonnen met de aanmaak van de advieskaart. In dit kader werd ook de adviesprocedure van iets dichter bekeken en uitgewerkt. Tegelijkertijd werd ook een verbeterde versie van het model Riemst ontworpen. De combinatie van een verbeterde adviesprocedure en de verbetering en verfijning van het model Riemst leidde naar een nieuw soort Lokale Archeologische Advieskaart die in grote mate verschilt van de vroegere generatie advieskaarten. Er werd voor Antwerpen een onderscheid gemaakt tussen een interne archeologische advieskaart en een externe advieskaart. Deze externe advieskaart, de LAA, bundelt een aantal zones uit de interne advieskaart zodat het geheel overzichtelijker wordt.

Deze zones zijn:

- a. de zones met adviesplicht, waarvoor er altijd een advies dient toegekend te worden door een archeologische dienst,
- b. zones met adviesplicht in bepaalde gevallen, waarvoor er slechts in bepaalde, welomschreven gevallen een advies moet toegekend worden door de archeologische dienst
- c. zones zonder adviesplicht, waarvoor slechts een meldingsplicht geldt
- d. zones met een specifiek advies waarvoor het advies ofwel decretaal verankerd is, ofwel in de beheersvoorwaarden van het gebied gestipuleerd is.

Bij elke zone wordt uitgelegd waarom er al dan niet advies moet worden ingewonnen en hoe dat moet gebeuren. Om deze procedure enigszins te stroomlijnen werd overlegd met de planologische cel van de Stad Antwerpen. Tijdens de aanmaak van de LAA werd in Antwerpen ook overleg gepleegd met de GIS-cel van Telepolis. Deze cel zal ervoor zorgen dat de LAA toegankelijk wordt voor de bevoegde stadsdiensten door middel van de perceelsgebonden viewer. Tenslotte werd de LAA ook voorgesteld aan het stadsbestuur, waarbij werd gepleit voor een snelle implementatie van deze advieskaart.

De werkwijze zoals die in Antwerpen werd toegepast zal in de toekomst navolging krijgen. In

samenwerking met de steden Brugge en Gent, met de Provincie Vlaams-Brabant en met het IAP wordt op dit moment gewerkt aan een richttekst. Deze zal dan uitgewerkt worden in de vorm van een handleiding.

DIVERS

- *De deontologische code voor de archeoloog*

Deze 'gedragscode', waar alle partners van het CAI project aan gebonden zijn en die als een richtlijn geldt voor de archeologische praktijk, is momenteel digitaal beschikbaar op de CAI- website, onder de rubriek 'Stuurgroep'.